

ZAKOŃCZENIE

Zamiarem pracy było podjęcie refleksji teoretycznej nad polityką i zarządzaniem sprawami publicznymi w strukturach samorządu terytorialnego. Jako kategorię spajającą zarządzanie i politykę przyjęto usługi publiczne. Przez usługi publiczne; ich naturę, proces świadczenia, zaangażowanie różnych podmiotów publicznych można prześledzić, jak funkcjonuje zarządzanie publiczne i polityka rozwoju. Usługi publiczne, jak to wielokrotnie w pracy było podkreślane, nadają sens zarządzaniu publicznemu, pokazują jego finalną użyteczność, pozwalają mówić o efektywności wielu inwestycji infrastrukturalnych. Inwestycje te, po realizacji sprawdzają się właśnie w procesie świadczenia konkretnych usług. Zarządzanie publiczne i polityka publiczna stanowią jeden system. System ten rzadko funkcjonuje sprawnie, można mieć do niego wiele zastrzeżeń. Jest stale poprawiany i w pewnym sensie stale doregulowany, czasami destabilizowany. Naciski społeczne i polityczne powodują skłonność kręgów menedżerskich i środowisk politycznych do działań szybkich i detalicznych. Wydaje się, że głębsza refleksja teoretyczna i metodologiczna dotycząca procesu świadczenia usług publicznych może być użyteczna dla zarządzających różnymi organizacjami publicznymi i polityków uczestniczących w zarządzaniu usługami publicznymi. To uczestnictwo jest dwojakie; dotyczy zarządzania i polityki.

Lata 90. XX w. i początek XXI w. to czas wielkich przewartościowań w sferze polityki rozwoju i zarządzania publicznego. Pojawiły się nowe podejścia do zarządzania, nowe rozumienie funkcjonowania sektora publicznego w gospodarce rynkowej i miejsca usług publicznych w tym sektorze oraz we współpracy z biznesem. Samorząd terytorialny w Polsce kroczył ścieżką równoległą w porównaniu z tym, co działo się w innych krajach, np. w krajach „starej” Unii Europejskiej. Dzisiaj paradoksalnie ma on także swoje równoległe osiągnięcia w reformowaniu sfery usług publicznych. Warto zwrócić na to uwagę i pokazać w płaszczyźnie refleksji teoretycznej, aby nie czynić wrażenia, że w Polsce musimy tylko twórczo kopiować rozwiązania innych krajów, regionów, miast.

Czas wielkich przekształceń sektora publicznego i sfery usług publicznych trwa nadal. W pewnym sensie jest to czas niedokończony; sektor publiczny i usługi publiczne to zawsze kłopotliwy segment gospodarki rynkowej, niezbędny do rozwiązywania kwestii, których ułomny rynek nie do końca rozwiąże, ale też sam generujący różne niesprawności. Niezbędność sektora publicznego i usług publicznych, a zarazem jego wszystkie niesprawności widać wyraźnie, detalicznie w gospodarce miast, aglomeracji miejskich czy regionów. Na wszystkie plusy i minusy sektora publicznego i usług publicznych nakładają się osiągnięcia i niesprawności zarządzania pu-

blicznego i polityki publicznej. Reformy sektora publicznego, koncepcje teoretyczne i zastosowania praktyczne nowego zarządzania publicznego zamknęły tylko pewien etap przekształceń strukturalnych. Powoli zaczyna się następny etap – krytycznej oceny osiągnięć i rewizji poglądów. Czas przyszły należy chyba do ujęć koncepcyjnych typu „nowa służba publiczna”, w których to podejściach można zaobserwować orientację na odzyskiwanie wartości niechcący utraconych na skutek euforii przedsięwzięcia w sektorze publicznym, w tym w administracji publicznej.

W sektorze publicznym w Polsce, w tym w sferze samorządowych usług publicznych także dokonała się w ostatnich dwudziestu kilku latach wielka zmiana strukturalna. Gminy, a później powiaty i regiony uruchomiły wiele innowacyjnych działań w zarządzaniu i polityce rozwoju. Większość osiągnięć ma jednak charakter rozproszony i fragmentaryczny. Mnóstwo dobrych praktyk nie czyni automatycznie systemu. Może nawet prowadzić do ujawnienia kolejnych słabości, niespójności, słowem do większego chaosu. Wejście Polski do Unii Europejskiej otworzyło nowe możliwości modernizacji infrastruktury usług publicznych. Jednostki samorządowe skorzystały z tego w bardzo szerokim zakresie. Teraz powoli następuje czas głębszej refleksji nad efektami zrealizowanych projektów i efektywnością wykorzystania nowych urządzeń i obiektów w procesie świadczenia usług – lepiej byłoby powiedzieć – w procesie dostarczania produktów usługowych. Jest to w podstawowym zakresie kwestia zarządzania nastawionego na wyniki, efektywność (*performance management*). To w zarządzaniu usługami publicznymi ujawni się finalny obraz efektywności przedsięwzięć inwestycyjnych.

Na efektywność funkcjonowania sfery usług publicznych i całego sektora publicznego wpływa polityka rozwoju. Dotychczas w Polsce polityka dotycząca usług publicznych była mało spójna, niepełna i niezdecydowana. Brak w niej było wyraźnych orientacji doktrynalnych i czytelnych priorytetów. Z powodu chwiejności polityków i braku nowych rozwiązań ustrojowych, przy jednoczesnych tendencjach do oszczędzania wydatków na usługi publiczne, poszukiwania nowych, lepszych rozwiązań na niższych poziomach polityczno-decyzyjnych, tj. na poziomie regionalnym i lokalnym także były fragmentaryczne. Druga dekada XXI w. będzie w polityce rozwoju dotyczącej usług publicznych czasem rozstrzygnięć strategicznych, co do skali i zakresu usług publicznych oraz metod ich finansowania, szczególnie w sektorach usług społecznych. To z kolei otworzy możliwości przebudowy struktur zarządzania usługami publicznymi w jednostkach samorządu terytorialnego.